

ხანძრის შემთხვევის ადგილის დათვალიერებისა და ექსპერტიზის ჩატარების თავისებურება

ასისტენტ-პროფესორი, სამართლის დოქ. **ნინო გოგნიაშვილი**, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

I. შესავალი

ყველაზე მნიშვნელოვანი პირველდანიყებითი და გადაუდებელი საგამოძიებო მოქმედება, რომელსაც ფაქტობრივად ყველა კატეგორიის სისხლის სამართლის საქმეში ერთ-ერთი გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება, არის შემთხვევის ადგილის დათვალიერება. იგი სხვა სახის საგამოძიებო მოქმედებებისგან მკვეთრად განსხვავდება თავისი მნიშვნელობითა და მრავალფეროვნებით. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების მიზანი დანაშაულის კვალის და ნივთიერი მტკიცებულებების აღმოჩენა, ამოღება და ფიქსირებაა, რომელიც გვეხმარება შემთხვევის ვითარებისა და სისხლის სამართლის საქმისთვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებათა დადგენაში.

დანაშაულის თავისებურების გათვალისწინებით დათვალიერებაში შეიძლება მონაწილეობდეს: საექსპერტო – კრიმინალისტიკური სამსახური, კინოლოგიური სამსახური, სახანძრო – ტექნიკური ექსპერტი, სამაშველო სამსახური და ა.შ. შემთხვევის ადგილის დათვალიერება უნდა ჩატარდეს სწრაფად და ობიექტურად, რათა არ მოხდეს კვალის დაზიანება და განადგურება, ვინაიდან აღნიშნული გზით მოპოვებულ ნებისმიერ კვალს, საგანსა თუ ობიექტს, რომელიც კანონის სრული დაცვითაა მოპოვებული, მტკიცებულებითი მნიშვნელობა გააჩნია. გარდა საგამოძიებო მოქმედებებისა, ცალკეული კატეგორიის სისხლის სამართლის საქმეებზე მნიშვნელოვანია ასევე, ექსპერტიზების ჩატარება, რომლის გარეშეც, საქმეზე ფაქტობრივი გარემოების დადგენა შეუძლებელია.

II. ხანძარი და მისი გამომწვევი მიზეზები

დაუზანგვის პროცესი, რომელიც წარმოადგენს ქიმიურ რეაქციას სხვადასხვა ინტენსივობის სიბრტყეზე და სინათლის განვითარების მიმდინარეობით, არის ხანძარი. იმისათვის, რომ გაჩნდეს ხანძარი,

მნიშვნელოვანია არსებობდეს სამი ძირითადი კომპონენტი: ჟანგბადი, სითბო და საწვავი. საწვავად შეიძლება გამოყენებული იყოს ნახშირბადი, წყალბადი და ლითონები. არსებობს ხანძრის რამდენიმე ტიპი, კერძოდ, ინდუსტრიული ხანძარი, საყოფაცხოვრებო ხანძარი, ხანძარი სატრანსპორტო საშუალებაში და ხანძრები ბუნებაში.

ინდუსტრიული ხანძრები ძირითადად ქარხნებსა და ფაბრიკებში ხდება. ამ შემთხვევაში მნიშვნელოვანია: (1.) შესწავლილ იქნეს შენობის ექსტერიერი და ინტერიერი. მოხდეს დაზარალებულისა და სხვა იქ მყოფი პირების გამოკითხვა. (2.) განისაზღვროს შენობაში წვადი მასალის არსებობა. (3.) განისაზღვროს პოტენციური სითბოს წყაროები და მათი მდებარეობა. (4.) შესწავლილ იქნეს შენობაში გაყვანილობა. (5.) მოხდეს შენობაში არსებული სიტუაციის აღწერა და ბინის სქემის შედგენა.

საყოფაცხოვრებო ხანძრები შემოსაზღვრული ხანძრების კატეგორიას მიეკუთვნება და აღნიშნული ფაქტის არსებობის შემთხვევაში მნიშვნელოვანია მოხდეს: (1.) სახლის, შენობის ექსტერიერისა და ინტერიერის შესწავლა, გამოიკითხოს დაზარალებული, თვითმხილველები და მეხანძრეები;¹ (2.) განისაზღვროს წვადი მასალის არსებობა, მათი სახეობა და მდებარეობა; (3.) შესწავლილ იქნეს ხანძრის გაჩენის კერის ნიშნები და მათი მდებარეობა; (4.) შესწავლილ იქნეს ხანძრის განვითარების გზა და თავისებურებები; (5.) დადგენილ იქნეს ხანძრის გაჩენის კერა.

სატრანსპორტო საშუალებაში ხანძრის შემთხვევაში, უნდა მოხდეს სატრანსპორტო საშუალების სრულფასოვნად დათვალიერება, მითუმეტეს, იმ ადგილზე უნდა გამახვილდეს ყურადღება, სადაც სხვადასხვა სახის კვანძები და აგრეგატები განთავსებული, რომელსაც შეუძლია გამოიწვიოს ააღება. ავტომობილებში ხანძრის გაჩენის წყარო-

¹ Picozzi, Massimo/Alberto, Intini, Scienze Forensi – Teoria e prassi dell'investigazione scientifica, 2009, გვ. 31.

ებია: (1.) ღია ცეცხლი; (2.) ელექტრო წყაროები; (3.) ცხელი ზედაპირები; (4.) მექანიკური ნაპერწკლები და ა.შ.

ხანძრები ბუნებაში – გავრცელების სამი ძირითადი ფაქტორი არსებობს: ამინდი, ადგილმდებარეობა, წვადი მასალა. აღნიშნული გარემოებების შესწავლის შემდეგ დგინდება ხანძრის გაჩენის მიზეზები.

III. შემთხვევის ადგილის დათვალიერება ხანძრის შემთხვევაში

ხანძარი წარმოადგენს არაკონტროლირებად წვის პროცესს და მას თან ახლავს არა მხოლოდ მატერიალური ფასეულობების განადგურება, არამედ, იგი ასევე საფრთხეს უქმნის ადამიანის სიცოცხლესა და ჯანმრთელობასაც.

ხანძრის შემთხვევაში მნიშვნელოვანია ხანძრის გამომწვევი მიზეზების დადგენა და მისი ანალიზი, რათა ზუსტად დადგინდეს, აღნიშნული ფაქტი უბედური შემთხვევაა თუ განზრახ ჩადენილი დანაშაული.² ინფორმაციის მიღების შემდეგ უნდა მოხდეს მისი გადამონმება თვითმხილველების, მოწმეებისა და დაზარალებულების გამოკითხვის გზით.

ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი საგამოძიებო მოქმედება, რომელიც ტარდება ხანძრის შემთხვევაში არის შემთხვევის ადგილის დათვალიერება, რომლის განხორციელების ეტაპზეც ხდება ფოტოგადაღება, ოქმისა და შესაბამისი სქემის შედგენა,³ ასევე ხანძრის კერის დადგენა და ადგილზე არსებული ნივთიერი მტკიცებულებების ამოღება,⁴ ექსპერტიზის ჩატარების მიზნით.

ხანძრის შემთხვევები იმით არის განსაკუთრებული, რომ მისი დათვალიერება და სრულფასოვანი

ნი გამოძიება, დიდ გამოცდილებას მოითხოვს, მას განსაკუთრებული სპეციფიკა ახასიათებს და გამოუცდელი ადამიანისთვის, გამომძიებელი იქნება, პროკურორი თუ ექსპერტი, შეიძლება ის მხოლოდ დამწვარ ნივთებთან, ჩამონგრეულ კედლებსა და ნარჩენებთან იყოს ასოცირებული, რაც თავიდანვე განაპირობებს საქმის ფატალურ დასასრულს.

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ეფექტურობა დამოკიდებულია სპეციალური ტაქტიკური წესების დაცვასთან, ასევე ყველა საჭირო სამეცნიერო-ტექნიკური საშუალებების გამოყენებასთან, რომელიც ექვემდებარება პროცესუალურ დამაგრებას და გვადლევს შესაძლებლობას სხვა მტკიცებულებებთან ერთად გამოვიტანოთ დასკვნა დანაშაულის მექანიზმისა და გამოსაძიებელი შემთხვევის გარემოებების შესახებ. იმაზე, თუ რამდენად დროულად, სრულად და ობიექტურად მოხდება მისი ჩატარება, დამოკიდებულია გამოძიების შემდგომი ბედი.

დათვალიერების ეფექტურობა მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული სპეციალური ტაქტიკური ხერხებისა და სამეცნიერო-ტექნიკური საშუალების სწორად გამოყენებაზე, რომელიც მიღებული შედეგების ჩათვლით ექვემდებარება პროცესუალურ დამაგრებას.

ხანძრის შემთხვევის ადგილის დათვალიერება ტარდება შემდეგი საკითხების გადასაწყვეტად: (1.) საგნების, ობიექტების, მანქანის, მექანიზმისა და კონსტრუქციების მდგომარეობის დასაფიქსირებლად; (2.) ხანძრის გაჩენის კერისა და ხანძრის წარმოშობის მიზეზის განსასაზღვრად; (3.) ნივთიერი მტკიცებულებების აღმოჩენის მიზნით იმ ნივთიერებების და საგნების ამოსაღებად, რომლებიც ექვემდებარება ლაბორატორიულ კვლევას;⁵ (4.) სახანძრო – უსაფრთხოების წესების დარღვევისა და მისგან გამომწვეულ შედეგებს შორის კავშირის გარკვევის მიზნით; (5.) ხანძრის გამომწვევისა და მისი გავრცელების ხელისშემწყობი ფაქტების დადგენა და ხანძრის თავიდან აცილების რეკომენდაციების შემუშავების მიზნით.

ხანძრის შემთხვევების გამოძიების აქტუალობა აიხსნება იმით, რომ მოქალაქეთა მატერიალური

² გოგნიაშვილი, ნინო, კრიმინალისტიკა, 2021, გვ. 50.

³ მნიშვნელოვანია მოხდეს სქემის შედგენა, რომელიც საშუალებას აძლევს საგამოძიებო ორგანოებს ფოტო, ვიდეო მასალასა და ოქმთან ერთად სრულფასოვანი დასკვნები გამოიტანოს საქმის არსისა და ვითარების შესახებ. შემთხვევის ადგილის სრული და ზუსტი აღწერა ძალზედ მნიშვნელოვანია, ვინაიდან სწორედ ამ ფაქტობრივი მასალის შეკრება და დამუშავება გაამყარებს კვლევისას წარმოშობილ მოსაზრებებსა და დასკვნებს და დაეხმარება საგამოძიებო ორგანოსა და ექსპერტებს შესაბამისი ვერსიების აგებაში.

⁴ Чешко, Илья Данилович, Технические основы расследования пожаров: Методическое пособие, 2002, გვ. 29.

⁵ ადგილზე ორთქლის ან ადვილად აალებადი სითხის კვალის გამოსაველენად შეიძლება გამოყენებულ იქნეს ულტრაიისფერი სხივები, ინდიკატორები, გაზოანალიზატორები და ა.შ.

ღირებულებებისა და საკუთრების დაცვა სახელმწიფოს ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან ამოცანას წარმოადგენს. სწორედ ამიტომ, აღნიშნული გარემოება ავალდებულებს სამართალდამცავი ორგანოების წარმომადგენლებს სრულყოფილ პროფილაქტიკური მეთოდები, დროულად დაადგინონ ხანძრის გამომწვევი მიზეზები და გამოავლინონ ის პირები, რომლებიც დამნაშავე არიან ხანძრის გაჩენაში.

ხანძრის ადგილის დათვალიერება, როგორც უკვე აღინიშნა, ნებისმიერი ხანძრის შემთხვევის გამოძიების ეტაპზე მნიშვნელოვანი საპროცესო მოქმედებაა. მოცემულ შემთხვევაში დათვალიერება უნდა განვიხილოთ, როგორც მნიშვნელოვანი და ობიექტური ინფორმაციის წყარო. უხარისხოდ ჩატარებული შემთხვევის ადგილის დათვალიერება პრაქტიკულად განაპირობებს ხანძრის გამოძიების წარუმატებლობას.

აღმოჩენილი კვლებისა და სხვა ობიექტების დათვალიერება ხორციელდება საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების ადგილას. იმ შემთხვევაში თუ საგნებისა და ობიექტების დასათვალიერებლად დიდი დრო არის საჭირო, ამ შემთხვევაში შესაძლებელია, სათანადო წესით იქნეს ამოღებული ობიექტები და დათვალიერებული იმ ადგილას, სადაც აღნიშნული მოქმედების განხორციელება შეუფერხებლად, სრულყოფილად იქნება შესაძლებელი.

დათვალიერებამ, რომელიც მიმართულია იმ მტკიცებულებათა აღმოსაჩენად, რომელიც მხოლოდ ერთი კონკრეტული ვერსიის დასამტკიცებლად გვჭირდება, შეიძლება მიგვიყვანოს ისეთი მნიშვნელოვანი მტკიცებულებების დაკარგვამდე, რომელიც სხვა ვერსიის წამოსაყენებლად იქნებოდა საკმარისი და მოგვცემდა შესაძლებლობას უფრო ობიექტურად განგვიხილა აღნიშნული შემთხვევა.⁶ შემთხვევის ადგილის დროული დათვალიერება იძლევა შესაძლებლობას დადგინდეს ხანძრის რეალური მიზეზი.⁷

ხანძრის შემთხვევის ადგილის დათვალიერება, კრიმინალისტიკური თვალსაზრისით, ხორციელდება იმ მიზნით, რომ დადგინდეს: (1.) გარემოებები, რომლებიც მიუთითებენ ხანძრის კერის განვითარებაზე და მისი წარმოშობის მიზეზებზე; (2.) ცეცხ-

ლის გავრცელების მექანიზმის შესახებ მონაცემები, გარემოებები, რომელიც ხელს უწყობს ხანძრის გავრცელებას, და ხანძრის შედეგად მიყენებული ზიანის ხასიათი.

ხანძრების დიდი ნაწილი ხდება გაუფრთხილებლობით, როგორც გაუფრთხილებელი ქმედებისა ან გარკვეული პირების დანაშაულებრივი გულგრილობის შედეგი. იშვიათად ხანძარი ხდება ბუნებრივი მოვლენების შედეგად (მზის სხივები, ქექაქუხილი), თუმცა, ამ შემთხვევაშიც შესაძლებელია გამოკვეთილი იქნეს დამნაშავე პირები, რომელთაც არ მიიღეს შესაბამისი პროფილაქტიკური ზომები, ამ შედეგის თავიდან ასაცილებლად.

დათვალიერების ეტაპზე მნიშვნელოვანია გამოვყოთ უშუალოდ ხანძრის ზონა (რომელიც პირველ რიგში უნდა იქნეს დათვალიერებული) დაკვამლიანების ზონისგან. შემთხვევის ადგილის დეტალური დათვალიერებისათვის ხანძრის ადგილი უნდა დაიყოს ცალკეულ უბნებად. ცალკეული უბნების ზომა დამოკიდებულია კონკრეტულ სიტუაციაზე – ბინაზე ან დანესებულებაზე, ეს შეიძლება იყოს ცალკეული ოთახებიც. პრაქტიკაში გამოიყენება დათვალიერების ორი მეთოდი: სტატიკური და დინამიკური.⁸

სტატიკური მეთოდი მოიცავს შემთხვევის ადგილის დათვალიერებას ხანძრის ადგილზე საგნების პირველადი განთავსების გათვალისწინებით, უძრავ მდგომარეობაში. ზოგადი დათვალიერების ეტაპზე რეკომენდირებულია გამოყენებული იქნეს მხოლოდ სტატიკური მეთოდი და დაფიქსირდეს სხვადასხვა სახის კვლები და სხვა სახის თავისებურებები, ისე, რომ არ გადავადგილოთ გამოსაკვლევი საგნები. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების მოცემული ტაქტიკა არის გარანტი იმისა, რომ შემთხვევის გარემოებები იყოს დადგენილი მისი პირველადი სახით, იმ მდგომარეობაში, რა მდგომარეობაშიც დახვდათ სამართალდამცავი ორგანოების ყველა საგანი და გარემოება რჩება ხელუხლებელი, არაფერი არ იცვლება, არ მოძრაობს. სტატიკურ დათვალიერებას მიზანმიმართულად უნდა ახლდეს თან ფოტო და ვიდეო გადაღება. დინამიკური მეთოდი დაკავშირებულია საგნების გადაადგილების გზით ხანძრის წარჩენების დათვალიერებასთან.

⁶ *Брайнин, Михаил Семенович*, Расследование дел о пожарах, 1956, გვ. 56.

⁷ *Sidoti, Francesco*, L'investigazione e le scienze umane, L'aquila, Edizioni Libreria Colacchi, 2006, გვ. 83.

⁸ *Александров, Игорь Викторович*, Криминалистика Тактика и методика, 2018, გვ. 322.

დინამიკური დათვალიერების შემდეგ საგნებისა და ობიექტების პირველადი განთავსების ადგილზე დაბრუნება შეუძლებელი იქნება.

დინამიკური დათვალიერება ტარდება სტატიკური დათვალიერების დასრულებისა და მისი შედეგების ოქმში ფიქსაციის შემდეგ. დინამიკური დათვალიერების ეტაპზე დგინდება ხანძრის კერა, ამიტომ იგი უნდა ჩატარდეს, პირველ ყოვლისა იმ ადგილებში, სადაც სავარაუდოდ გაჩნდა ხანძარი. ამასთან, არ არის გამორიცხული, რომ სტატიკური დათვალიერების ეტაპზე ხანძრის კერის პირველადი დადგენა აღმოჩნდეს არაზუსტი, სწორედ ამიტომ, დინამიკური დათვალიერება უნდა ჩატარდეს უშუალოდ ხანძრის კერის ადგილას. რაც უფრო დიდია ხანძრის ზონა და მის მიერ მიყენებული ზიანი, უფრო მეტი ძალისხმევა არის საჭირო დინამიკური დათვალიერების ეტაპზე.

დინამიკური დათვალიერების ეტაპზე შესაძლებელია კონსტრუქციის დაშლა, რათა უფრო ზედმინევით მოხდეს ობიექტის დათვალიერება. ხანძრის შემთხვევის ადგილზე სამუშაოების განხორციელებისას, შესაძლებელია აღმოჩენილი იქნეს სხვადასხვა სახის საგნები და მონყობილობები, რომლებიც ნაწილობრივ არის დამწვარი, ასევე იატაკის ნაწილი, რომელზედაც შემორჩენილი შეიძლება იყოს ისეთი სახის კვალი, რომელიც აშკარად მიუთითებს იქ, ხანძრამდე არსებულ ნივთზე, საგანსა და ობიექტზე. მნიშვნელოვანია, ყურადღება იქნეს გამახვილებული ადგილზე არსებულ სუნზეც, სადაც შესაძლოა აღმოჩენილ იქნეს საწვავის აშკარა კვალი, რომელმაც გამოიწვია ხანძრის გაჩენა. დათვალიერების დასკვნით ეტაპზე უნდა იქნეს გათვალისწინებული ყველა ის ნაკლოვანება, რომელიც წინა პერიოდში გამოიკვეთა. შემდგომ კი ხდება ამოღებული საგნებისა და ობიექტების ამოღება, შეფუთვა და დალუქვა.⁹

⁹ Чешко, Илья Данилович/ЮН, Николай Васильевич/Плотников, Виктор Георгиевич, Осмотр места пожара, методическое пособие, 2004; Максимов, Павел Викторович, Рентгенофлуоресцентные методы исследования объектов пожарно-технической Экспертизы, Вестник Кокшетауского технического института, №3(23), 2016, 7.

IV. სახანძრო – ტექნიკური და სასამართლო სამედიცინო ექსპერტიზა და მისი მნიშვნელობა ხანძრის შემთხვევების გამოძიების ეტაპზე

ექსპერტიზის ჩატარებას უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება არაერთი კატეგორიის სისხლის სამართლის საქმეზე, ხანძრის შემთხვევების დროს კი მას გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება. წინააღმდეგ შემთხვევაში შეუძლებელი იქნება ხანძრის გამომწვევი მიზეზები და ის პირები, რომელთაც განახორციელეს დანაშაულებრივი ქმედება. ხანძრის შემთხვევაში მნიშვნელოვანია: სახანძრო-ტექნიკური ექსპერტიზა, ქიმიური ექსპერტიზა, სასამართლო – ელექტრო ტექნიკური ექსპერტიზა და სასამართლო სამედიცინო ექსპერტიზა (როდესაც შემთხვევის ადგილზე აღმოჩენილია ადამიანის გვამი).

სახანძრო – ტექნიკური ექსპერტიზა ერთ – ერთი ყველაზე რთული სახის ექსპერტიზაა. მის სირთულეს განაპირობებს რამდენიმე ფაქტორი: 1. ხანძრის დროს ნადგურდება შემთხვევის ადგილი და იქ არსებული ნივთები, საგნები და ობიექტები; 2. ხანძრის ნარჩენებში რთულია აალების წყაროს აღმოჩენა; 3. ხანძრის ჩაქრობისას ხდება ადგილზე არსებული ნივთებისა და ობიექტების გადაადგილება, რაც ართულებს ადგილის ხარისხიან გამოკვლევას; 4. აალების წყაროს დადგენისას მნიშვნელოვანია იმ კონკრეტული ხელსაწყოების, მათი აგებულებისა და სხვა ფაქტორების ცოდნა, რამაც გამოიწვია ხანძრის გაჩენა; 5. ხანძრის ადგილის დათვალიერების პრობლემა სამშენებლო კონსტრუქციების განადგურების გამო.

ხანძრის ადგილის დათვალიერებისა და ექსპერტიზის ჩატარებისას, მნიშვნელოვანია დაცული იქნეს უსაფრთხოების ზომები, არა მხოლოდ იქ არსებული კვალისა და სხვა მტკიცებულებების შენარჩუნების, არამედ მომუშავე პირების უსაფრთხოების დაცვის მიზნითაც. აღნიშნულიდან გამომდინარე, შემთხვევის ადგილზე გასვლამდე ექსპერტს უნდა მიეწოდოს ინფორმაცია: 1. უსაფრთხო არის თუ არა ხანძრის ადგილზე გასვლა და გადაადგილება; 2. ხანძრის ყველა კერა არის თუ არა ჩამქრალი; 3. დამწვარი არის თუ არა მყარი კონსტრუქციები; 4. ადგილზე ხომ არ იმყოფებოდა რაიმე ტოქსიკური, რადიაციული ან ფეთქებად საშიში მასალა; 5. დაცული არის თუ არა სათანადოდ შემთხვევის ადგილი და ა.შ.

ინფორმაციის მიღება განაპირობებს შემთხვევის ადგილზე დასაგეგმი ღონისძიებების თანმიმდევრობას. ნივთმტკიცებების ამოღების შემდგომ ხდება მათი ლაბორატორიებში გადატანა შემდგომი ქიმიური ექსპერტიზის ჩატარების მიზნით. ქიმიური მეთოდით გამოკვლევა ტარდება ულტრაიისფერი დასხივების მეთოდით და ქრომატოგრაფიული გამოკვლევის მეთოდით. ასევე, არსებითია სასამართლო – ელექტროტექნიკური ექსპერტიზის ჩატარებაც, რაც იძლევა შესაძლებლობას დადგინდეს ელექტროსადენებით ხანძრის გაჩენის ალბათობა.

ხანძრის შემთხვევაში მნიშვნელოვანია სასამართლო – სამედიცინო ექსპერტიზაც, როდესაც ხანძრის დროს აღმოჩენილი იქნება ადამიანის გვამი. ამ შემთხვევაში მნიშვნელოვანია იმის დადგენა, რამ გამოიწვია ადამიანის გარდაცვალება – ხანძარმა თუ სხვა გარემოებამ. შესაბამისად, ექსპერტიზით უნდა დადგინდეს დამწვრობა სიცოცხლისდროინდელია, თუ სიკვდილის მერე განვითარებული.¹⁰ დამწვრობის სიცოცხლის დროინდელობის დასადგენად მნიშვნელოვანია ქსოვილებისა და ორგანოების მიკროსკოპული კვლევა. დამწვრობის სიცოცხლისდროინდელობის მაჩვენებელია ფილტვების სისხლძარღვებში ცხიმოვანი ემბოლიის აღმოჩენა, ასევე შინაგანი ორგანოების სისხლძარღვებში, ღვიძლის კუპერის უჯრედებში და ლეიკოციტების ციტოპლაზმაში ჭვარტლის მცირე ნაწილაკების აღმოჩენა.¹¹ გარდა ამისა, გვამი იღებს მოკრივის პოზას, რაც განპირობებულია კუნთების დამოკლებით, რის გამოც ისინი მკვრივდება და ე.წ. „სითბური გაშეშება“ იწყება. დამწვრობამ შეიძლება იმდენად დააზიანოს ადამიანის სხეული, რომ მისი ამოცნობა შეუძლებელი გახდეს.¹² ამ შემთხვევაში, მნიშვნელოვანია გვამის კბილებზე, თანდაყოლილ და შეძენილ ბიოლოგიურ ნიშნებზე დაკვირვება. იდენტიფიკაციაში გადამწყვეტი მნიშვნელობა ტანსაცმლის დარჩენილი მცირე ნაწილების შესწავლას ენიჭება.

V. დასკვნა

დასკვნის სახით უნდა აღინიშნოს, რომ ხანძრის შემთხვევების გამოძიება რთული და ამავდროულად ძალიან სპეციფიკურია. საგამოძიებო მოქმედებებისა და ექსპერტიზის ჩატარება დიდ დროს, ენერგიასა და ცოდნას მოითხოვს. მნიშვნელოვანია სამეცნიერო-ტექნიკური საშუალებების არა მხოლოდ გამოყენება, არამედ მათი სწორი გამოყენებაც, რათა არ მოხდეს შემთხვევის ადგილზე არსებული კვალისა და გადარჩენილი ნივთიერი მტკიცებულებების სრულად განადგურება.

მნიშვნელოვანია საგამოძიებო ორგანოების წარმომადგენლებისა და ექსპერტების სათანადოდ მომზადება, შესაბამისი სასწავლო ბაზის მონყოფა, რაც სამწუხაროდ საქართველოში ამ ეტაპზე ჯერ კიდევ მიუწვდომელია. საქართველოში არ არსებობს ასევე სახანძრო უსაფრთხოების უზრუნველყოფასთან დაკავშირებული მთელი რიგი ნორმები და შესაბამისი რეკომენდაციები. აღნიშნული კი იმ თანამედროვე მიღწევებიდან უნდა გამომდინარეობდეს, რაც მსოფლიოს წამყვანი ქვეყნების პრაქტიკაში წარმატებით გამოიკვეთა და ხელს უწყობს ასეთი კატეგორიის საქმეების სრულფასოვან გამოძიებასა და შესაბამისი ექსპერტიზების ჩატარებას.

¹⁰ Cattaneo, Cristina/ De Angelis, Danilo/Grandi, Marco, Mass disasters, in: Schmitt/Cunha/Pinheiro (eds.), Forensic Anthropology and Medicine, Complementary Sciences from Recovery to Cause of Death, Humana Press, NY, 2006, 359.

¹¹ კილასონია, ბესარიონ, სასამართლო მედიცინა, თბილისი, 2011, გვ. 186.

¹² Picozzi, Massimo/Alberto, Intini, Scienze Forensi – Teoria e prassi dell'investigazione scientifica, 2009, გვ. 152.